

*Siostry Róża i Zosia Nalewajko
w strojach kurpiowskich, 1935*

NA LUDOWĄ NUTĘ

Agata Pędzich, Paula Skiba

KATEGORIA WIEKOWA: 7-9 LAT

Mazowsze.

serce Polski

ADRESAT: uczniowie w wieku 7–9 lat.

CZAS ZAJĘĆ: 135 minut.

SŁOWA KLUCZOWE: edukacja regionalna, muzyka regionalna, Mazowsze, Kurpie, ludowe instrumenty, strój, taniec i śpiew.

WPROWADZENIE

Aby uatrakcyjnić zajęcia, salę lekcyjną można udekorować znakami muzycznymi, zdjęciami instrumentów lub prawdziwymi instrumentami muzycznymi, zdjęciami kapeli kurpiowskiej oraz śpiewaków (dawniejszych i dzisiejszych). Dodatkowym urozmaicheniem zajęć będzie kolorowy Kolebac, wykonany z tektury i kolorowego papieru (na wzór Koła Fortuny), którym uczniowie bawią się, a podczas zabawy się uczą. Można także zaprosić gościa – osobę związaną z kulturą ludową oraz zorganizować Szkolny Przegląd Piosenki Ludowej/Mazowsza/Kurpiowskiej, podczas którego każda klasa zaśpiewa pieśni ludowe.

CEL OGÓLNY

Zapoznanie się z dawną muzyką ludową Mazowsza – muzyką kurpiowską – i jej elementami.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- wskazuje na mapie Polski region Mazowsze;
  - wie, że Kurpie należą do Mazowsza;
  - śpiewa mazowiecką piosenkę ludową *Jadą goście, jadą*;
  - wymienia instrumenty kapeli kurpiowskiej;
  - wymienia elementy stroju kurpiowskiego;
  - tworzy układ taneczny do piosenki *Jadą goście, jadą*;
  - układa własny tekst do melodii *Jadą goście, jadą*;
  - śpiewa piosenkę *Jadą goście, jadą* w nowej aranżacji;
  - prezentuje efekty współpracy w grupie;
  - udziela trafnych odpowiedzi na pytania dotyczące zajęć.
-

METODY PRACY:

- metody asymilacji wiedzy – pogadanka, wykład;
  - metoda samodzielnego dochodzenia do wiedzy – klasyczna metoda problemowa;
  - metody waloryzacyjne (eksponujące wartości) – impresyjna i ekspresyjna;
  - metody praktyczne – ćwiczenia.
-

FORMY PRACY:

- indywidualna,
- grupowa,
- zbiorowa.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- Kolebac – na wzór Koła Fortuny, wykonany z tektury i kolorowego papieru;
- znaki muzyczne do dekoracji sali lekcyjnej, zdjęcia instrumentów i kapel kurpiowskich;
- 5 arkuszy papieru formatu A1, magnesy;
- do pracy w grupach – koperty, w których znajdują się instrukcje do wykonania zadań;
- tekst ludowej piosenki *Jadą goście, jadą*;
- komputer, tablica multimedialna lub rzutnik, głośniki;
- mapa etnograficzna Polski, podzielona na części (nauczyciel może samodzielnie wykonać mapę, wzór mapy w **załączniku nr 2**, lub wydrukować gotową w dużym rozmiarze);
- rysunki strojów kurpiowskich – kobiecego i męskiego;
- kolorowe chustki lub wstążki;
- czapka lub kapelusz;
- zadania zapisane na szablonie nut.

ZAŁĄCZNIKI:

1. Kolebac.
2. Mapa etnograficzna Polski.
3. Tekst piosenki *Jadą goście, jadą* oraz tekst piosenki w dialekcie kurpiowskim.
4. Rysunki strojów kurpiowskich – kobiecego i męskiego.
5. Zadania do wykonania z pięciu obszarów Kolebaca wraz z instrukcjami dla każdej grupy.
6. Zadania podsumowujące – do zapisania na szablonach nut.

BIBLIOGRAFIA

- W. Karaszowski, *Kurpiowska Ballada*, Związek Kurpiów, Ostrołęka 2010.
 L. Krzywicki, *Kurpie*, Związek Kurpiów, Ostrołęka 2007.
 W. Skierkowski, *Puszcza Kurpiowska w pieśni*, t. 1, Związek Kurpiów 2007.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- <https://www.youtube.com/watch?v=O4o2UIYixIA> [dostęp: 26.06.2018].
<http://ninateka.pl/film/muzyka-odnaleziona-cykl-ii-odc-8-kurpie> [dostęp: 26.06.2018].
<http://www.polalech.pl/kurpiowski-opis.htm> [dostęp: 26.06.2018].

PRZEBIEG ZAJĘĆ

CZĘŚĆ WSTĘPNA

1. Rozpoczęcie zajęć – czynności organizacyjne. Przygotowanie sali lekcyjnej: udekorowanie jej znakami muzycznymi, zdjęciami kurpiowskich kapel i śpiewaków, instrumentami lub zdjęciami instrumentów. Przygotowanie pięciu stanowisk do pracy w grupach. Na każdym stanowisku znajduje się arkusz papieru formatu A1. Umieszczenie Kolebaca w centralnym miejscu klasy. (wzór – miniatura w **załączniku nr 1**).
2. Tłem muzycznym zajęć powinna być muzyka kurpiowska (piosenka *Jadą goście, jadą* – tekst dla nauczyciela w **załączniku nr 3**). Uczniowie siadają na dywanie i odgadują temat zajęć. Nauczyciel zadaje pytania:
  - Z czym kojarzy się Wam ta muzyka?
  - Kto z Was słyszał kiedykolwiek taki rodzaj muzyki? Jeśli tak, to gdzie?
  - Jak myślicie, jak nazywa się ta muzyka? Z jakiego regionu pochodzi?

CZĘŚĆ GŁÓWNA

1. Nauczyciel przedstawia uczniom cele zajęć.
2. Nauczyciel układa (na tablicy) z części mapę etnograficzną Polski z zaznaczonymi regionami (przykładowa mapa w **załączniku nr 2**). Uczniowie wybrani przez nauczyciela czytają nazwy regionów. Nauczyciel wskazuje Mazowsze i tłumaczy dzieciom, że Kurpie stanowią część tego regionu.
3. Nauka piosenki kurpiowskiej *Jadą goście, jadą*. Wykorzystanie nagrania dostępnego w internecie: <https://www.youtube.com/watch?v=O4o2UIYixIA> [dostęp: 26.06.2018]. Nauczyciel przedstawia uczniom oryginalny tekst piosenki w dialekcie kurpiowskim (**załącznik nr 3**). Nauczyciel sam decyduje, ile zwrotek piosenki dzieci będą

się uczyły (tekst utworu w **załączniku nr 3**). Rozmowa z uczniami na temat tekstu piosenki. Nauczyciel zadaje pytanie:

- O czym jest piosenka?

Uczniowie wybierają z tekstu wyrazy, których nie rozumieją, a prowadzący zajęcia wyjaśnia znaczenie gwarowych słów.

4. Zaproszenie dzieci do obejrzenia fragmentu filmu (do 2:18 minut). Film dostępny na stronie internetowej: <http://ninateka.pl/film/muzyka-odnalezione-cykl-ii-odc-8-kurpie> [dostęp: 26.06.2018]. Przed włączeniem nagrania nauczyciel prosi uczniów, aby zapamiętali, jakie instrumenty wykorzystuje się w kurpiowskich kapelach, a także, jak są ubrani wykonawcy pieśni kurpiowskich.
5. Rozmowa na temat muzyki kurpiowskiej na podstawie obejrzanego filmu. Nauczyciel zadaje pytania:
  - Jakie instrumenty pojawiły się w nagraniu? (Uczniowie odszukują instrumenty na zdjęciach umieszczonych w sali lekcyjnej. Nauczyciel zwraca uwagę na nazwy instrumentów).
  - Jak byli ubrani wykonawcy pieśni kurpiowskich?
  - Jakie są elementy stroju kurpiowskiego?
  - Jakie kolory dominują w stroju kurpiowskim? (Nauczyciel wyświetla na tablicy multimedialnej lub wiesza na tablicy rysunki stroju kurpiowskiego dostępne na stronie internetowej <http://www.polalech.pl/kurpiowski-opis.htm> – **załącznik nr 4** – i wspólnie z uczniami wyodrębnia jego poszczególne elementy i podaje ich nazwy).
6. Improwizacja ruchowa do poznanej na początku zajęć piosenki. Nauczyciel

rozdaje uczniom kolorowe chustki lub wstążki, a następnie włącza nagranie i wspólnie z uczniami śpiewa piosenkę *Jadą goście, jadą* i tańczy.

7. Zapoznanie uczniów z Kolebacem – wyodrębnienie w kole pięciu elementów, które są ważne dla muzyki kurpiowskiej: INSTRUMENTY, STRÓJ, ŚPIEW, TEKST, TANIEC. (Wzór – miniatura Kolebaca – **załącznik nr 1**).
8. Nauczyciel dzieli klasę na pięć zespołów. Uczniowie w grupach wybierają dla siebie konkretne role: lidera, strażnika czasu, strażnika porządku, strażnika ciszy, sekretarza. Nauczyciel wyjaśnia, na czym polega dana rola. Każda grupa ma do wykonania pięć zadań z Kolebaca. Liderzy grup pierwsi podchodzą do Kolebaca i kręcą nim w celu wylosowania dla swojej grupy obszaru działania (INSTRUMENTY, STRÓJ, ŚPIEW, TEKST, TANIEC), w którego obrębie trzeba będzie wykonać konkretne zadanie w czasie wyznaczonym przez nauczyciela. Po wykonaniu zadania do Kolebaca podchodzą kolejne osoby z grupy i losują następny obszar, a grupa wykonuje zadanie itd. do momentu, aż zadania ze wszystkich pięciu obszarów zostaną ukończone. Zadania wraz z instrukcją nauczyciel wręcza grupie w kopercie w chwili, gdy osoba z danej grupy wylosuje konkretny obszar. (**załącznik nr 5**).

INSTRUMENTY – zadaniem grupy jest rozpoznanie poszczególnych instrumentów i przyporządkowanie im nazw. Uczniowie przyklejają na arkusz papieru zdjęcia instrumentów oraz właściwe podpisy.

STRÓJ – zadaniem grupy jest ułożenie z rozsypanki stroju kurpiowskiego kobiecego i męskiego, dobranie nazw poszczególnych

elementów stroju i przyklejenie gotowej pracy na arkusz.

ŚPIEW – zadaniem grupy jest zaśpiewanie poznanej piosenki *Jadą goście, jadą* w nowej aranżacji (np. rap, opera, disco).

TEKST – zadaniem grupy jest ułożenie krótkiego tekstu (dwóch zwrotek czterowersowych) piosenki do melodii utworu *Jadą goście, jadą*.

TANIEC – zadaniem grupy jest opracowanie krótkiego układu tanecznego do piosenki *Jadą goście, jadą*.

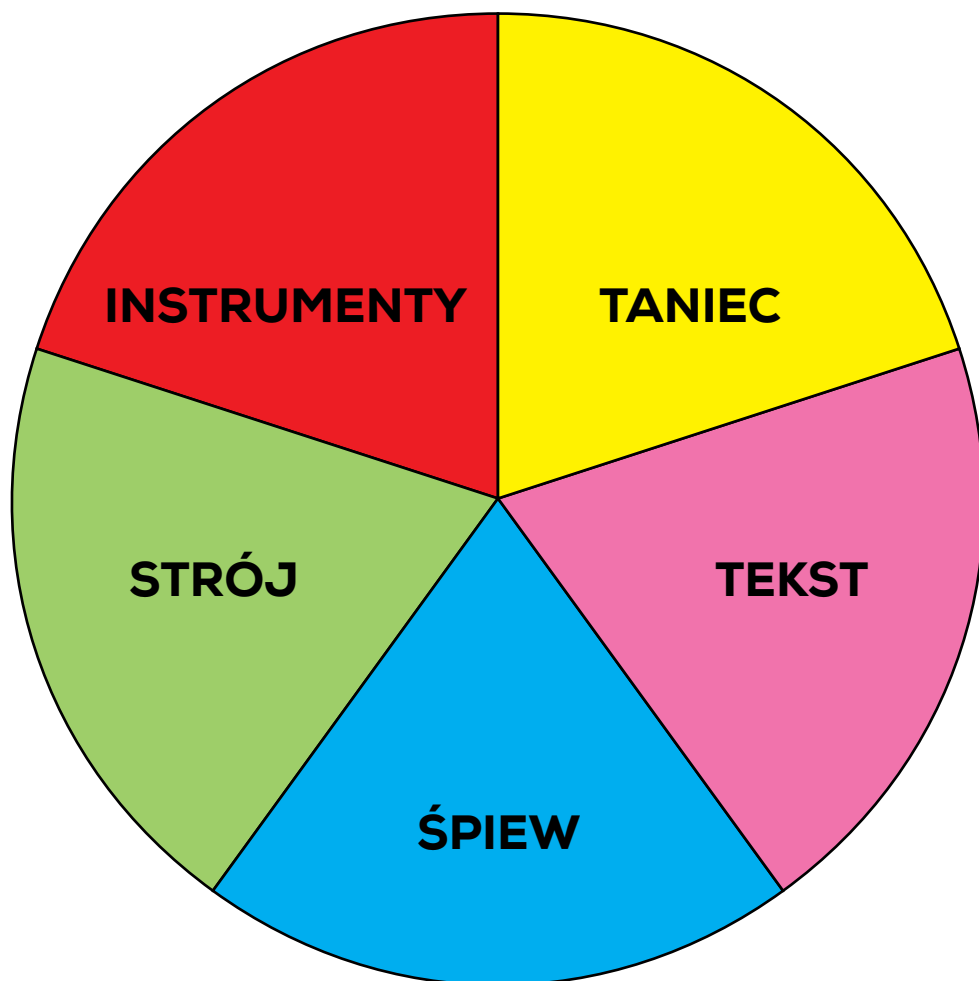
9. Prezentacja prac wszystkich grup. Liderzy grup wraz z pomocnikami podchodzą do tablicy, przyczepiają swoje arkusze z wykonanymi zadaniami i wracają do ławek. Nauczyciel wyświetla na tablicy multimedialnej rysunki stroju kurpiowskiego wraz z podpisami jego elementów. Każda grupa sprawdza poprawność wykonanego zadania. Nauczyciel wyświetla zdjęcia instrumentów z podpisami i znowu grupy sprawdzają, czy właściwie wykonały zadanie. Następnie wszystkie grupy, w wyznaczonej przez nauczyciela kolejności, przedstawiają swoje dokonania z obszarów: **ŚPIEW, TEKST, TANIEC**. W czasie prezentacji konkretnej grupy pozostali uczniowie stanowią publiczność (biją brawo, wyrażają swoje zadowolenie i uznanie dla artystów).

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA

Podsumowanie zajęć. Ewaluacja – Muzykalny cubek. Uczniowie siedzą w kole na dywanie i podają sobie kolejno cubek (czapkę, kapelusz), w którym znajdują się zapisane na wyciętych z papieru nutkach (**załącznik nr 6**) zadania dotyczące zajęć. Jeśli uczeń nie potrafi poradzić sobie z wylosowanym zadaniem, losuje następne.

Kolebac

Załącznik nr 2.

Mapa etnograficzna Polski

Załącznik nr 3.

Piosenka *Jadą goście, jadą*

słowa i muzyka: autorzy nieznani, ludowa piosenka z Mazowsza

adaptacja tekstu ludowego: Mira Zimińska-Sygietyńska

a   **E7**   **a**
 Jadą goście, jadą koło mego sadu,
a   **E7**   **a**
 Do mnie nie przyjadą, bo nie mam posagu.
E7   **a**
 Ref. To i hola, hola la la
E7   **a**
 To i hola, hola la la. /x 2

Choć nie mam posagu, ani swego domu,
 Jeszcze mnie matula nie da lada komu.
 Ref. To i hola...

Powiadają ludzie, że ja malowana,
 A ja u matuli ładnie wychowana.
 Ref. To i hola...

Żeby nie dziewczyna, nie ożeniłby się,
 Modre oczy miała, spodobała mu się.
 Ref. To i hola...

Modre oczy mamy, na się spoglądamy,
 Co komu do tego, że my się kochamy.
 Ref. To i hola...

W najładniejszym żytku kękol się urodzi,
 Panieńskiej urodzie nic zaś nie zaszkodzi.
 Ref. To i hola...

Panieńska uroda, jak ta bystra woda,
 Przepełynie, przeminie, czy ci lat nie szkoda?
 Ref. To i hola...

Tobie świeci miesiąc, a mnie świecą gwiazdy,
 Ciebie kocha jedna, a mnie kocha każdy.
 Ref. To i hola...

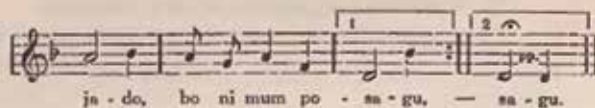
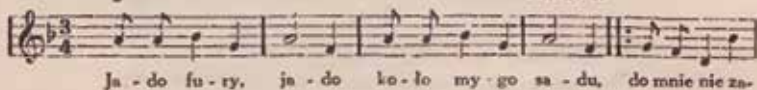
W zielonym gaiku kaczką zjadła węża,
 Zjadajcie mnie chłopcy, póki nie mam męża.
 Ref. To i hola...

Piosenka w dialekcie kurpiowskim

298

Nr. 635.

Andante ♩ = 144.

Śpiew. 17 l. Franciszka Romanowska z Dębów,
17.VIII 29 r.

Choc ni mum posagu, alem swygo domu,
Bo mnie moja mama nie da byle komu.

Grzecno jo dziwcyna, grzecno moja nina,
Tyło ni jest bzida, ze posagu ni mam.

Niedaleko, Jasiul, z to dziwcyno siedzo,
O nasem kochaniu rodzice nie ziedzo.

Choc uni nie ziedzo, to sie dosłychajo,
Juz ci śtyra lata, jek o nas godajo.

Juz ci śtyry lata, a na psiunty posło,
Juz num to dziecie wódańki przyniesło.

Wódańki przyniesło, łózańko usłała,
Układź sie, mateńko, boś me wychowała.

Niescanáliwa ława, co jo na nij spała,
Chłopczy me budzili, a jo nie słysała.

Chłopczy moje, chłopcy, jo wasa dziwcyna,
Zeżli co źle bandzie, to wasa przycyna.

Chłopczy moje, chłopcy, jo wasa dziwcyna,
Nie stazajta pswka, postawta ni zina

Postawta ni zina, zina bzieluchnygo,
Zeby ni zakściały liceńka od nigo.

Liceńka zakściały, ocekki sie palo,
Gdzie jo sie obróce, to me ludzie chwalo.

Ocekki sie palo, ocekki sie śniejo,
Gdzie jo sie obróce, chłopcy za mno mdlejo.

Załącznik nr 4.

Rysunki strojów kurpiowskich – kobiecego i męskiego

Załącznik nr 5.

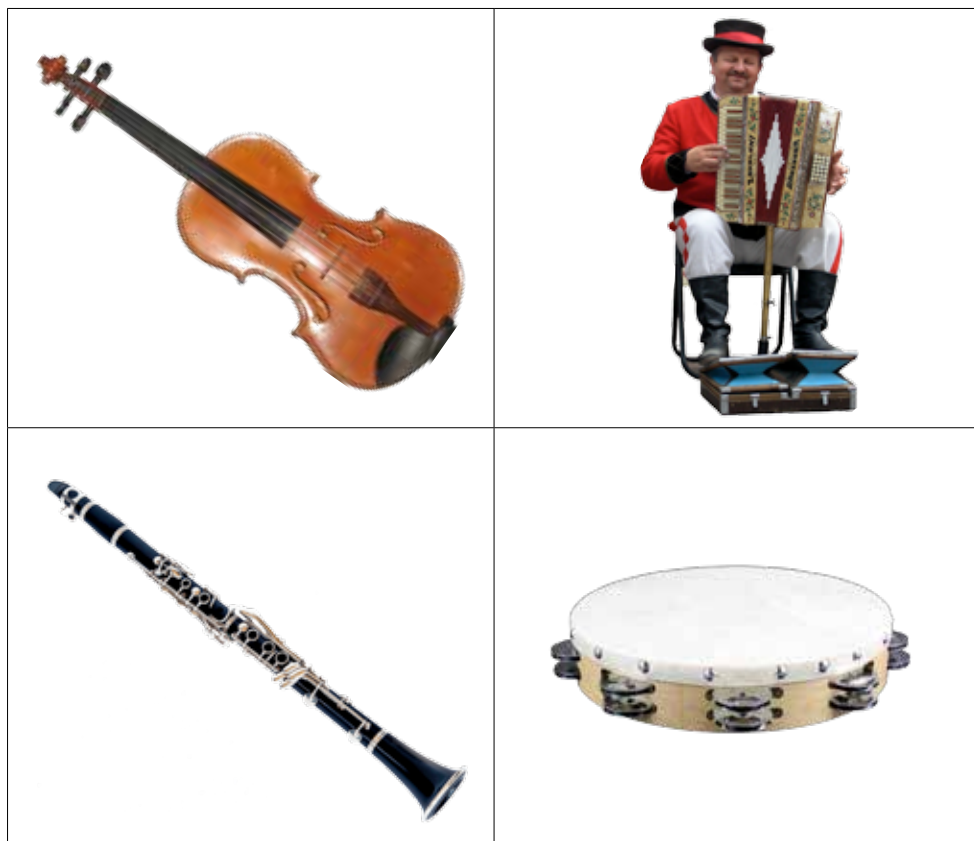

Zadania do wykonania z pięciu obszarów Kolebaca wraz z instrukcjami dla każdej grupy

INSTRUMENTY**Zadanie**

Przyporządkuj nazwy konkretnym instrumentom. Podpisane instrumenty przyklej na arkusz papieru.

Materiały do przygotowania w kopertach

Instrumenty:**Nazwy:**

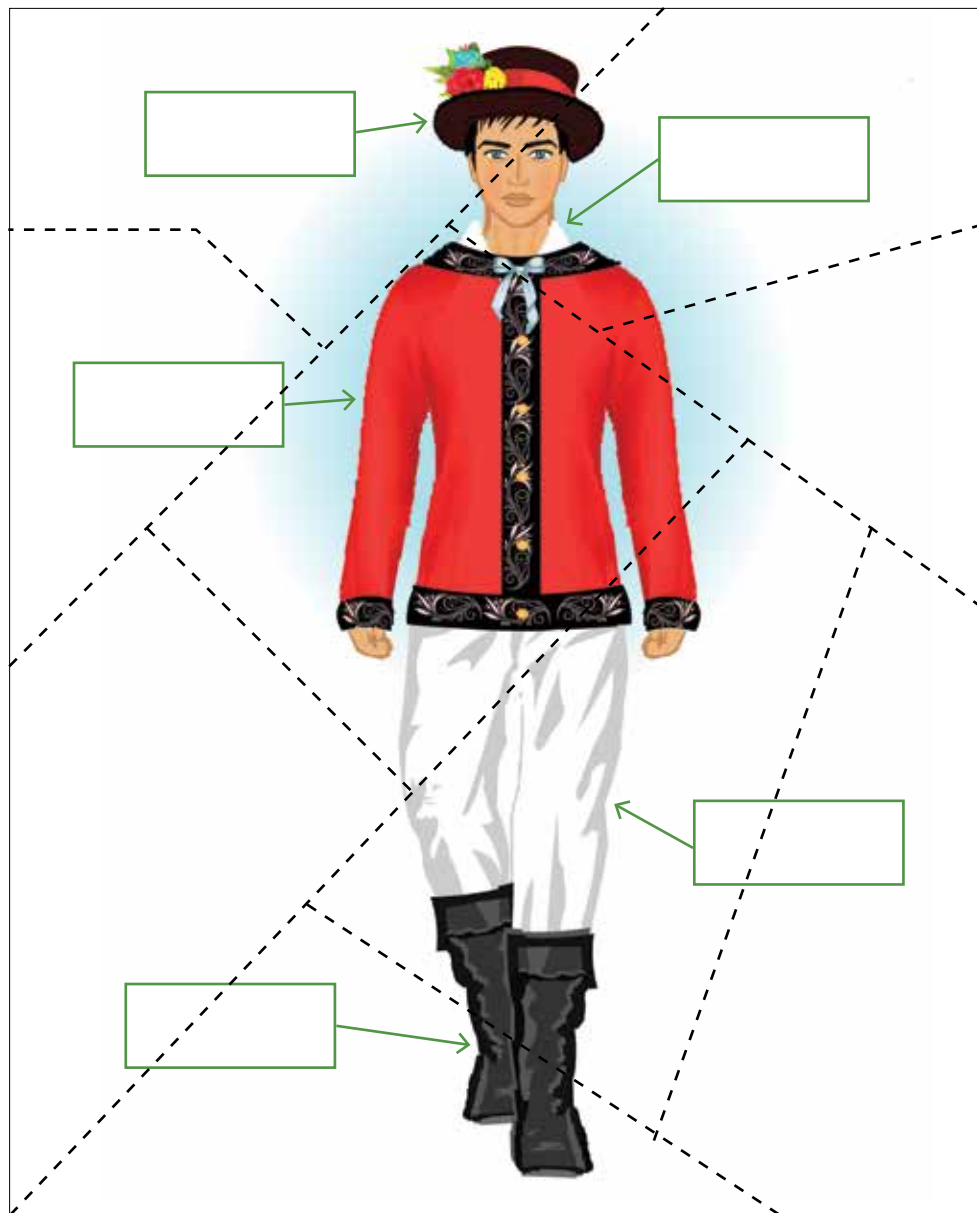
KLARNET
TAMBURYN Z MEMBRANĄ
HARMONIA PEDALOWA
SKRZYPCE

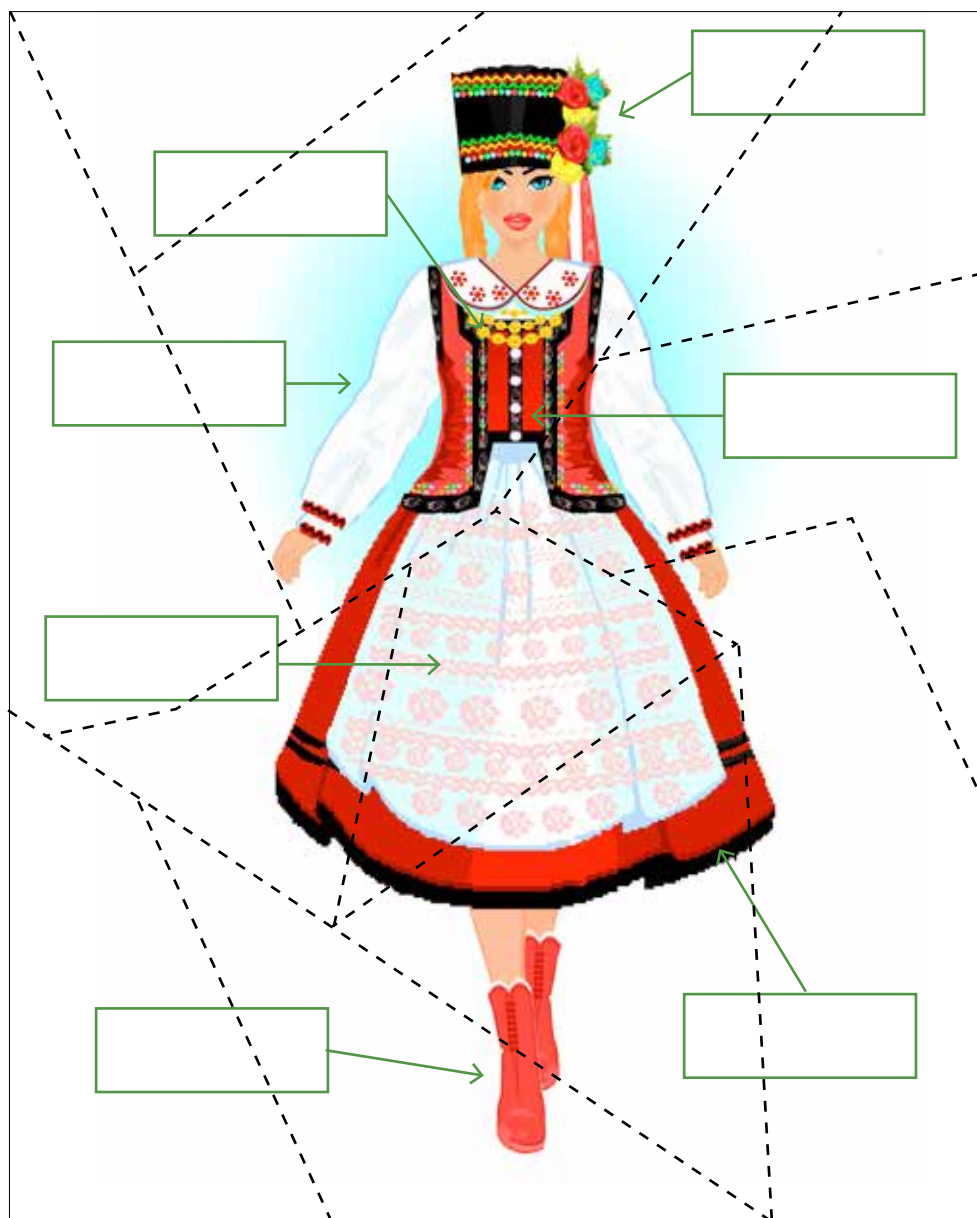
STRÓJ

Zadanie

Ułóż z rozsypanki strój kurpiowski, dobierz nazwy do poszczególnych elementów stroju i przyklej gotową pracę na duży arkusz papieru.

Wskazówka dla nauczyciela: przed zajęciami nauczyciel wycina sylwetki w strojach kurpiowskich tak, aby powstały puzzle.

Nazwy w kopertach:

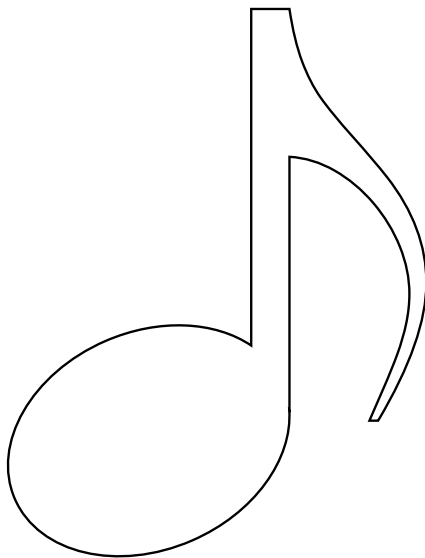
GRZYBEK
KOSZULA
LEJBIK

SPODNIE
BUTY
KORALE

CZÓŁKO
KOSZULA
WYSTEK

ZAPASKA
SPÓDNICA
BUTY

Załącznik nr 6.

Zadania podsumowujące – do zapisania na szablonach nut

1. Podaj nazwę jednego instrumentu z kapeli kurpiowskiej.
2. Podaj nazwę jednego instrumentu z kapeli kurpiowskiej.
3. Podaj nazwę jednego instrumentu z kapeli kurpiowskiej.
4. Podaj nazwę jednego instrumentu z kapeli kurpiowskiej.
5. Wymień element stroju kurpiowskiego kobiecego.
6. Wymień element stroju kurpiowskiego kobiecego.
7. Wymień element stroju kurpiowskiego kobiecego.
8. Wymień element stroju kurpiowskiego kobiecego.
9. Wymień element stroju kurpiowskiego męskiego.
10. Wymień element stroju kurpiowskiego męskiego.
11. Wymień element stroju kurpiowskiego męskiego.
12. Wymień element stroju kurpiowskiego męskiego.
13. Wskaż na mapie Mazowsze.
14. Jak nazywa się region Polski, w którym mieszkasz?
15. Jakie kolory występują w stroju kurpiowskim?
16. Jaki jest tytuł piosenki poznanej podczas lekcji?
17. Wymień obszary działania z Kolebaca.
18. Jak ubrani byli wykonawcy pieśni kurpiowskich?
19. Zaśpiewaj pierwszą zwrotkę i refren piosenki poznanej podczas lekcji.
20. Dokończ zdanie: Zajęcia podobały mi się, ponieważ...
21. Dokończ zdanie: Zajęcia podobały mi się, ponieważ...
22. Dokończ zdanie: Z dzisiejszych zajęć zapamiętam...
23. Dokończ zdanie: Z dzisiejszych zajęć zapamiętam...
24. Dokończ zdanie: Z dzisiejszych zajęć zapamiętam...
25. Dokończ zdanie: Z dzisiejszych zajęć zapamiętam...